

The Project Gutenberg eBook of Legendy i pieśni ludu polskiego nowo odkryte, by Waclaw Aleksander Maciejowski

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Legendy i pieśni ludu polskiego nowo odkryte

Author: Waclaw Aleksander Maciejowski

Release date: June 26, 2011 [EBook #36526]
Most recently updated: January 25, 2021

Language: Polish

Credits: Produced by Ewa "czupirek" Jaros (this file was created from images generously made available by CBN Polona - <http://www.polona.pl>)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LEGENDY I PIEŚNI LUDU POLSKIEGO NOWO ODKRYTE ***

UWAGI DO WYDANIA ELEKTRONICZNEGO

W tekście zachowano oryginalną ortografię i interpunkcję, nawet w przypadkach, gdy różniły się one od współcześnie obowiązujących. Poprawiono jednak kilka błędów, które wyglądały na omyłki drukarskie. Zmienione zwroty oznaczono podkreśleniem przerywaną linią, tekst pierwotny powinien pojawić się po najechaniu nań myszką. Wprowadzono w ten sposób następujące zmiany:

- [s. 10](#): *Zeby* zmieniono na: *Żeby*
- [s. 14](#): *kwiatyszku* zmieniono na: *kwiatuszku*
- [s. 14](#): *Weż* zmieniono na: *Weź*

Wszystkie przypisy pochodzą od autora, tj. znajdowały się w tekście oryginalnym.

Poniższy spis treści, którego nie było w wydaniu oryginalnym, ułatwi poruszanie się po pliku.

- [POGLĄD.](#)
- [I. PIEŚNI czyli LEGENDY.](#)
- [II. MODLITWY.](#)
- [PRZYPISY.](#)

LEGENDY I PIEŚNI LUDU POLSKIEGO NOWO ODKRYTE.

PODAŁ DO DRUKU

Waclaw Alexander Maciejowski.

Oddruk z Biblioteki Warszawskiej z miesiąca Maja 1860 roku.

WARSZAWA.

w Drukarni Gazety Codziennój, przy Ulicy Daniłowiczowskiej, N. 619.
1860.

[Str. 1]

[Str. 2]

POGLĄD.

Z wdzięcznością wspomniony przezemnie w wydawanej obecnie Historii prawodawstw słowiańskich^[1], p. Mateusz Gralewski, rodem z Mazewa, pisał do mnie dnia 9 listopada 1859 r. i 1 stycznia 1860 r. ze wsi Żytnogór pod Białocerkwią na Ukrainie, gdzie obecnie zostaje, list następującej treści:

Biblioteka Warszawska z r. b. za miesiąc sierpień w odcinku „Wiadomości literackie” zrobiła wezwanie do ziemian, o podanie skutecznej pomocy w zbieraniu pieśni, melodyj do nich, przysłów, podań, zwyczajów i charakterystyki, również o zwrócenie uwagi na różnorodność ubiorów, zabudowań, narzędzi, sprzętów rolniczych, i o przechowanie ich w rysunkach.

Czas potemu wielki, bo zmiany w naszym kraju olbrzymim krokiem postępują naprzód. Kto przed kilkunastu laty oglądał nasz kraj, już dziś w wielu okolicach zupełnie go nie pozna. Oczyszczanie zmieniło fizyonomią wiosek, i wprowadza do kmiecych domów nowe zwyczaje i obyczaje. Miałem sposobność przekonać się o tém w Mazewie, i spostrzeżenia moje w tym względzie już są znano panu z mego opowiadania.

[Str. 4]

Przemiany dotychczasowe, małe są w porównaniu do zmian, jakie mają zajść na całym obszarze Polski: i wiele, wiele uroni się z przeszłości, jeżeli już dziś szczerze nie zaczną pracować nad zachowaniem jéj pamiątek. A lud nasz, bogata to kopalnia nauki. Wprawdzie powtarza to z nas wielu, i niebrak nam na chęci, ale brak zamiłowania przedmiotu.

Lud najniższa warstwa społeczeństwa, a główna podstawa każdej narodowości i fundament bytu państwowego, za mało zajmuje u nas umysły pracujące dla dobra ogółu. Są tacy, co podają nam obszerne, głębokie wiadomości o krajach od nas oddalonych, a uwagi nie zwracają na rzeczy, które im się same przed oczy nasuwają. W obecnym czasie, inaczej tego nazwać nie można, jak roztargnieniem umysłu.

Lud nasz bardzo mało jest znany. Niektórzy oprawiają go w ramy sielankowości, inni pogardliwie nań patrzą. A zaiste, lud ten jest taki, jak go wychowała szlachta: są w nim wady i błędy, jakie ona posiada, jest i cnota wysoka. Znam niewiasty wiejskie pełne świątobliwości, i kmieci pełnych prawości i ducha Bożego.

Przed parą laty osiadłem na wsi, by śród ludu żyjąc lepiej go poznać. Zacząłem od spisywania pieśni i piosneczek. Pieśniami lud nazywa religijne, piosneczkami zaś światowe. Zebrałem i kilka modlitw. Okoliczności przeniosły mię potem do miasta, i niestety, musiałem zaniechać myśli napisania kroniki rocznej Mazewa, którym się pan tak po ojcowsku opiekujesz. Sądzę że byłaby to księga nader zajmująca, bobym w niej pomieścił uroczystości kościelne i domowo, sprawy dworu, plebanii, szkoły, karczmy, kompanie odpustowe a głównie częstochowską, odbywające się kwesty zakonne i dziadowskie, chodzenia na jarmarki, brackie zgromadzenia, chrzciny, swaty, miłość i zaloty młodzieży, poetyczne zaręczyny, symboliczne wesela, uczty pogrzebowe, zbieranie podatków, narady gminu, historie rodzin włościańskich, stosunki sąsiedzkie, opowiadania o przeszłości, terażniejsze pojęcia, myśli o przyszłości, miejscowe podania, wieści ze świata, gawędy kobiece, leki, zabobony, gusła: zresztą cobym tylko widział, usłyszał i zdążył przenieść na papier. Byłaby to księga ogromna, praca nad nią ciągła, ale praca, jakiej nie zastąpi na tém polu żadna inna: bobymy z żywego źródła poznali opinią ludową, i widzieli przynajmniej jednej okolicy występki i cnoty, stopień oświaty i duch kierowniczy.

[Str. 5]

Są myśli piękne w zebranych przezemnie pieśniach i piosneczkach, w części nieznanach, ale o wiele piękniejsze są ich melodye, bo jak lud mówi: „pieśni i nuty uczą się od morskich syren ludzie nadbrzeżni, a od nich dopiero reszta na świecie.” Więc nie są one układane, ale płyną z poza świata naszego. Ludzie zwyczajni nie są ich w stanie utworzyć! Samo to określenie początku pieśni, ileż ma w sobie poezyi!”

Tyle z listu p. Gralewskiego wyczytałem.

Winienem dla zrozumienia rzeczy dać czytelnikowi niektóre objaśnienia. Wspomniana w liście wieś Mazew jest dużą, w powiecie łęczyckim leżącą osadą wiejską, którą syn mój wziął od rządu w długoletnie posiadanie. Wieś ta w Bibliotece Warszawskiej^[2], historycznie przezemnie opisana, sięga wieków bardzo odległych. Kiedym do niej r. 1845 pierwszy raz przybył, dopytywałem się zaraz u tamecznego ludu o dawne podania, pieśni, klechdy i t. p. Nie mogłem atoli nic z niego wydobyć. Zbywano mnie krótko, że nic podobnego tu nie ma, że tutejszy lud nie ma dawnych, lecz śpiewa dzisiejsze, które gdzie

posłysz, pieśni. Nie wierzyłem temu, lecz nie było rady dojść do wątku rzeczy i odgadnąć prawdę. P. Mateusz Gralewski, rodak mazewski, doszedł jój. Mieszkając razem po swym z Kaukazu powrocie przez czas niejaki we wsi z miejscową właścianką Honoratą zamężną Budnerową swą siostrą, spisał tak z ust jój, jak i przyjaciółek tejsze Katarzyny Kraszewskiej i Marcinowej Kińskiej, również właścianek mazewskich, ogłoszone tu drukiem legendy i pieśni. Od śpiewaczek więc a nie od śpiewaków usłyszał je: drugich, bowiem, jak mi pisze, trudno dziś w Polsce dopatrzeć. Nie śpiewają oni chyba w karczmach i to zwyczajne, na uwagę mało zasługujące piosenki.

[Str. 6]

W końcu winienem dodać, że pieśni, które do druku podaję, będąc wiernym ludu wyrazem, mają archaizmy, które przypiskami starałem się objaśnić. Niedostaje im nuty, która, sądząc po ich wątku, musi być bardzo stara i oryginalna. Warto, ażeby kto z lubowników muzyki ludowej przejechał się na miejsce, i o nią wymienionych wyżej śpiewaczek popytał.

I. PIEŚNI czyli LEGENDY.

1. O MŁODÉJ GRZESZNICY.

A w sobotę po obiedzie
Chodził Pan Jezus po kolendzie,
I napotkał dziewczkę w lesie,
A ta dziewczka wodę niesie.
„Dziewko, dziewczko, daj tój wody,
Ochłodzę się z tój ochłody.”
— „Jabym, Panie, wody dała,
Ale z drzewa liścia napadała,
Kiej nieczysta.” — „Dziewko, dziewczko,
Kiejbyś ty taka była czysta,
Jak ta woda przezroczysta!
Trojęś dziatków porodziła
I w tój wodzie potopiła,
I samaś się w niój umyła.

Dziewka się tak przelękla,
Na kolana aż uklękla. —
„Dziewko, dziewczko, nie lękaj się,
Do kościoła, spowiadaj się,
Do kościoła, do spowiedzi,
A siedzi tam kapłan Boży.”

Dziewka próg przestępuje,
Ziemia się pod nią rozstępuje.
Tam się długo spowiadała,
Aż się w proch rozsypała.
I przyjechał coś za pan,
W takiej postaci jak szatan.
I złapał ci ją za włosy,
Wrzucił ci ją w grób najgłębszy.
Trzydzieści lat trzy płynęło,
Wyrosła na niój mogiła,
Wyrósł ci na niój róży kwiat
I zapłakał jój cały świat.
Wyrosła na niój lilija,
Zapłakała matka miła.
„Matko miła nie płacz ty mnie,
Masz tam w domu jeszcze ich dwie,
Karz je tam lepiej jako mnie:
Boś ty mnie źle karała,
W wszelkim mym grzechu ostała.”

[Str. 7]

2. O DUSZACH.

Wstały dusze, zapłakały.
I na smętarz zawołały:
„Smętarz, smętarz, przyjmij ty nas,
Bo Pan Jezus nie wie o nas”.
— „A wyśta się nie słuchały,
W wszelkim grzechuśta ostały”^[3].
Wstały dusze, zapłakały,
I na kościół zawołały:
„Kościół, kościół, przyjmij ty nas,

Bo Pan Jezus nie wie o nas".
 — „A wyśta się nie słuchały,
 W wszelkim grzechuśta ostały.”
     Wstały dusze, zapłakały,
     I na ziemię zawołały:
 „Ziemio, ziemio, przyjmij ty nas,
 Bo Pan Jezus nie wie o nas”.
 — „A wyśta się nie słuchały,
 W wszelkim grzechuśta ostały.”
     Wstały dusze, zapłakały,
     I na lasy zawołały:
 „Lesie, lesie, przyjmij ty nas,
 Bo Pan Jezus nie wie o nas”.
 — „A wyśta się nie słuchały,
 W wszelkim grzechuśta ostały.”
     Wstały dusze, zapłakały,
     I na ogień zawołały:
 „Ogień, ogień, przyjmij ty nas,
 Bo Pan Jezus nie wie o nas”.
 — „A wyśta się nie słuchały,
 W wszelkim grzechuśta ostały.”
     Wstały dusze, zapłakały,
     I na wodę zawołały:
 „Wodo, wodo, przyjmij ty nas,
 Bo Pan Jezus nie wie o nas”.
 — „A wyśta się nie słuchały,
 W wszelkim grzechuśta ostały.”
     Wstały dusze, zapłakały,
     I na obłok zawołały:
 „Obłok, obłok, przyjmij ty nas,
 Bo Pan Jezus nie wie o nas”.
 — „A wyśta się nie słuchały,
 W wszelkim grzechuśta ostały.”
     Wstały dusze, zapłakały,
     I na piekło zawołały:
 „Piekło, piekło, przyjmij ty nas,
 Bo Pan Jezus nie wie o nas.”
 A tam w piekle radzi byli,
 I na szerz drzwi otworzyli.
 Ten najstarszy paszczę rozdarł,
 Wszystkie duszyczki pożreć chciał.
 A one się tak przelekły,
 Na kolana aż uklękły.
 „Najświętsza Panno ratuj nas,
 Bo Pan Jezus nie wie o nas”.
     Najświętsza Panna usłyszała,
     Czém najprędzej przybieżała,
     Płaszczykiem je swym odziała:
 „Pietrze, Pawle, pójdz po klucze,
 Roztwórz wrota, puść te dusze.”

[Str. 8]

3. O GRZESZNIKACH.

O święta Polsko, co słyhać o tobie,
 Śliczne klejnoty utraciłaś sobie.
 Ziemia teraz nie rodzi, jak przedtém rodziła,
 Czy jój zakazano, czy się wypleniła?
 Ni jój zakazano, ni się wypleniła.
 Bo sama przez się nie będzie rodziła.
 Bo przedtém stary lud brzydził się czartami,
 Teraz młode dziatki liczą^[4] tysiącami.
 I liczy, liczy, chodzi po ulicy,
 Ojciec, matka słyszy, różgą nie ówviczy.
 Żebyś ty matko różgą dziatki siekła,
 Wybawiłabyś swoją duszę z piekła.
 Ale ty matko różgi na dziatki żałujesz,
 W piekle na siebie smołę gotujesz.
 Matka u córki miejsca nie zagrzeje,
 Bo się w jój domu złe przekleństwo dzieje.
 „Oj córko, córko, gdzieś tego nawykła^[5],
 Bodajżeś była w mym żywocie znikła.
 Wykarmitam cię swojemi piersiami,
 Co spojrzę na ciebie, zaleję się łzami.”
 Brat swego brata domu nie nawidzi,

[Str. 9]

Bo się bogaty ubogiego wstydzi.
„Oj bracie, bracie, nie wstydzma się siebie,
Na tamtym świecie przyjdziema do siebie.”
Siostra u siostry domu nie nawidzi,
Bo się bogata za ubogą wstydzi.
„Oj siostrze, siostrze, nie wstydzma się siebie.
Na tamtym świecie przyjdziema do siebie.
Oj siostrze, siostrze, pamiętaj na moje sierostwo,
Nędzić^[6] mię bięda, bięda i ubóstwo”.
Siostra uboga na niebie króluje.
Siostra bogata w piekle się gotuje.
Przyszedł ojciec do syna, prosi o wspomóżenie,
Syn na ojca spojrział, złe na nim odzienie.
„Oj synu, synu, masz wszystkiego dosyć,
Nie odrzekajże się tego chleba prosić.”
Idą ci tam idą te anielskie wody,
Prosi się syn u ojca o kropelkę wody.
„Oj synu, synu, choćbym ci dał całe morze,
Już tobie synu w piekle nie pomoże”.
O Boże, Boże z nieba wysokiego,
Racz nie opuszczać ojca ubogiego.

4. O SIEROCIE I MACOSZE.

Chodziła sierota po wsi,
Obsiedli^[7] ją źli psi.
Nie umiał się kto obrać^[8]
Sieroteczkę ognać.
Obrał ci się obrał
Sam Pan Jezus z nieba,
Kawałeczkiem chleba.
„Oj sieroto gdzież ty idziesz?”
— „Idę stukać, pukać,
Mojęj matki szukać.”
— „Ty tam matki nie znajdziesz,
Bieźże na zielony smętarz,
Twoja matka leży
Prosto w wielki ołtarz.”
— „Kto tam chodzi po moim grobie?”
„Ja, matulu, puśćcie mnie do siebie.”
— „Cóż sa^[9] będziesz jadła,
Cóż sa będziesz piła?”
„Będę piasek jadła,
A wodeczkę piła.”
— „Bieźże do swojej macochy,
Niech ci koszulę wypierze.”
— „A jak ci mi pierze,
Na pół ze mną (*tak*) zedrze.
A jak ci mię myje,
Nakręca mi szyję;
A jak ci mię czesze.
Po ziemi mię wlecze;
A jak ci mię plecie^[10],
Izbę mną zamiecie.
Swoim dziecięcym
Jagielki w mleczku gotuje,
A mnie sieroteczce
Jeno w skorupeczce,
Jeszcze nie wiele!....
Swoim dziecięcym chleba z masłem daje,
A mnie sieroteczce umacza w popiele.
Swoim dziecięcym na łóžeczku ściele,
A mnie sieroteczce barłóžku nie wiele.
Swoim dziecięcym poduszeczki ściele,
A mnie sieroteczkę płachetką odzieje.”
Oj przyszło, przyszło dwóch aniołków z nieba.
Wzięli sierotkę na rączkach do nieba;
Oj przyszło, przyszło dwóch czartów z piekła,
Porwali na pazurach macochę do piekła;
Posadzili ją na żelaznym stolcu,
Dali jęj pić smoły, siarki, w opalonym garcu.
„Żeby ja się na tenta świat wróciła,
Nie takby ja sierotce życzyła^[11].

Nózkibym umyła,
A brudnym wypła.
Już nie rychło, nie rychło, już się zamkła klamka,
Mogłaś wtedy życzyć, kiedyś była matka.

5. PIEŚŃ O Św. HELENIE.

Święta była, święta Halina,
Szukająca^[12] świętego syna,
I napotkała zieloną łączkę,
A na téj łączce troje żydowie.
„Wyście żydowie Boga-ście męczyli.”
— „O nie my, nie my, starsi tam byli.
Widzisz ty Halino wysoką górę,
A na téj górze klasztor fundują,
A w tym klasztorze trzy groby stoją:
W piérwszym grobie Pan Jezus leży,
A w drugim grobie Matka Najświętsza,
A w trzecim grobie święty Jan klęczy.
Przed Panem Jezusem organy grają,
Przed Matką Najświętszą świece się palą,
Przed świętym Janem lilija kwitnie,
A z téj lilij ptaszek wylata:
Nie jestto ptaszek, tylko syn Boży,
Co się narodził na ten świat Boży.

[Str. 11]

6. PIEŚŃ O OBRAZIE N. P. M. CZĘSTOCHOWSKIEJ.

Święty Łukasz anielista^[13]
Prosił Boga Jezu-Chrysta,
Żeby obraz wymalować,
I cześć, chwałę Bogu oddać.
Malował go czas nie mały,
Dwadzieścia lat cztery były,
Nie mógł ci go wymalować,
Aż się musiał nad nim zdrzymać.
Najświętsza Paniénka przemówiła,
Aż Łukasza obudziła:
„Wstań Łukaszu spracowany,
Już twój obraz malowany.
Zaprzągajcie konie, woły.
Weźcie obraz do Częstochowy.
Wieźcie go tam przez ciemny las^[14],
Bo tam słońca nigdy nie masz.
Wieźcież go tam na górceczkę,
Na zieloną muraweczkę.
Na zieloną, na zieloną,
Co tam nigdy nie sieczoną.
Będą ci tam z każdej strony,
Będzie obraz uwielbiony.
Ślepi, chromi, trędowaci,
A sam Pan Bóg z nieba płaci.
Płaci, płaci, płaci jeszcze,
Kto nawiedzi święte miejsce,
Kto nawiedzi obraz czysty,
W niebie odpust wiekuisty.”
Cztérech zbójców przyleciało,
Obraz święty szarpać chciało,
„Stójcie zbójce, nie szarpajcie,
Bo tu marnie wyginiecie.”
A zbójce się tak polekali,
Aże krzyżem popadali.
A tam w piekle karę dają,
Octem, żółcią napawają.
A tam w piekle ścielą łoże
Ostre brzytwy, szydła, noże^[15].

[Str. 12]

II. MODLITWY.

1. MODLITWA PORANNA.

Stoi rószczka kwitnąca,
Przed Panem Jezusem widząca.
Widzę Cię, mój Jezu, przez kapłańskie ręce,
Kapłan Pana Jezusa piastuje,
Moja się dusza raduje.
Raduj się raduj duszo w ciebie
Ku lekkiemu skonaniu,
Ku dusznemu zbawieniu.
Ja pójdę we drzwi,
Pan Jezus na mnie wejrzy.
Najświętsza Panienska siedzi za stolikiem,
Przed nią złoty kielich stoi.
Kto te kielichy pijać będzie.
Będzie się Bogu ofiarować.
Najświętsza Panienska poszła do Ogrójca,
Napadła^[16] świętego Jana.
„O Janie, a mój Janie,
Nadałeś mi smutku i żałości!
A ten smutek przysięgać będzie,
Na wiek wieków z nami będzie.”
— „Najświętsza Panienko, gdzie idziesz?”
„Do tych, co rano śniadają,
Co krzywo przysięgają.”
— „Najświętsza Panienko, odpuść im.” —
„Nie odpuszczę, aż pójdą po cierniu kolącym,
Po kamieniu gorącym”.
Przybądź nu ratunek Święty Ojciec Antoni,
Niech przed Bogiem Twoja prośba broni.
I niech z Bogiem, z Duchem w niebie,
Mam przy sobie Ciebie,
Aż na wieki wieków. Amen.

2. DRUGA MODLITWA PORANNA.

[Str.
13]

(W piątek i w niedzielę śpiewywana).

Przed świtaniem kurzy^[17] pieli,
Usłyszeli Matkę Bożą;
A ona szła rajska drogą,
Niesła księgi na lewicy,
A Jezusa po prawicy.
Napotkała Ewanieliją:
„Gdzie to idziesz Panno Maryo?”
— „Do kościoła na jutrznią,
Z jutrzni na ranną mszę.
Z rannéj mszy na wielką.”

Kto tę modlitwę będzie mówił w piątek do kośnicy, w niedzielę do rannéj mszy, nie będzie ten w piekle gorzał, ani w wodzie tonął. Amen.

3. MODLITWA WIECZORNA.

Idę ja spać,
Nie mam sobie co posłać,
Pościelę sobie świętą Anielę^[18],
Świętym się krzyżem odzieję.
Ciebie się czarcie nie boję,
Pójdę pod Bożą mękę,
Wezmę sekwie^[19] w rękę.
Tyś moja obrona
Z ciężkiego kamienia.
Ustąpcie wszyscy źli
Z czterech kątów, piąte drzwi.
Będzie tu Najświętsza Panna nocowała
Z anielami, dziewicami.
Otworzył się nowy grób,
Wejrzał na mnie sam miły Bóg:
„Czego pożądasz grzeszny człowiecze?”
— „Pożadam lekkiego skonania,
A po śmierci dusznego zbawienia.”
Przybądź na ratunek święty ojciec Antoni^[20].

4. DRUGA MODLITWA WIECZORNA.

[Str.

Idę ja spać,
 Nie może mi się nic złego stać.
 Pan Jezus mię chrzci.
 Najświętsza Panienska miłowała,
 Święta Anna wianki zmiatała.
 Moja Panno wierna mocy,
 A strzeżże mię do północy,
 Matka Boska do świtania,
 A Pan Jezus do skonańia. Amen.

5. TRZECIA MODLITWA WIECZORNA.

Święty Antoni, kochany patrunie,
 Ty Pana Jezusa najmilszy piastunie,
 O piastuj, proszę cię, grzeszną duszę moją,
 Którą Ci oddaję pod opiekę Twoją.
 Jezus mój drogi stoisz przy drodze,
 Rozpięty srodze.
 Przy śmierci mojej
 Strzeż duszy mojej,
 Strzeż mię do końca,
 Bądź mi obrońca.
 Bądź w pogotowiu
 W mojemu zdrowiu.
 Kto się zasadzi^[21],
 Zły człek nie wadzi,
 Jest anioł ze mną
 I stróż przedemną.
 Cześć Bogu, chwała na wysokośći!
 O Jezu mój najukochańszy,
 O kwiatuszku najśliczniejszy,
 Oblubieńcze mój kochany,
 Nadareście^[22] spodobany!
 Nie opuszczaj służebnice,
 Weź odemnie moje serce,
 Abym Cię miłowała,
 Z tobą wiecznie królowała.
 Mieszkał tu sam Pan Bóg święty,
 Z wszystkimi świętymi
 Aniołami Bożymi. Amen.

6. MODLITWA DO Św. ANIOŁA STRÓŻA.

[Str.
15]

Mój Jezu najśłodszy!
 Spij ze mną we dnie i w nocy,
 Kiedy spisz, duszyczka moja czuje,
 Serce się raduje.
 Aniele Boży Stróżu!
 Odstąp czarcie przeklęty,
 Bo tu mieszka anioł święty.
 Aniele święty, kochanie moje,
 Tobie ci się oddaję
 Pod opiekę Twoją,
 Żebyś mię strzegł, rządził, bronił,
 I do żywota wiecznego doprowadził. Amen.

7. MODLITWA O USKROMIENIE^[21].

Najświętsza Panienska synka miała.
 Do kościołka z Nim biegała.
 Do kościołka na ranną mszą,
 A z rannéj mszy na wielką mszą,
 A z wielkiéj mszy na nieszpory,
 A z nieszporów do Bożego stołu.
 A ten stół pozłacany,
 Sam Pan Jezus siedział na nim.
 Żebyś mi dał Boże z téj główki uskromienie.
 Piotrze, Pawle, bieżcie powiadajcie
 Małemu, dużemu,

Kto te modlitwę będzie mówił w piątek i w niedzielę, będą mu sie rajske wrota rozpierały, a piekielne zamykały aż na wieki wieków. Amen.

8. MODLITWA DO Św. BARBARY.

Święta Barbaro, perło Jezusowa.
Któraś grzesznica do nieba gotowa,
Przybądź konającemu,
Do śmierci smutnemu.
O Jezu, Jezu, Tyś nadzieja moja,
O wieszże dobrze, że ja sługa Twoja.
Służę ci, służę, służyć obiecuję,
Na tym tu świecie z Tobą rezentuję^[22].
Światło miłości,
Światło przebiegłości.
Jak ci moja dusza będzie z ciała wychodziła,
Proście, Michale, żeby nie zbłądziła.
Michale Archaniele, nie podajcie jój ta
Na czartowskie płomienie.
Kiedy sam Pan Jezus na prawicy siędzie.
Czarci ustąpcie, bo nie o was rada^[23].
Czarci ustąpili, zawołali „biada!”
O sędzio sprawiedliwy!
Narodził się Jezus u Matki świętościwój.
O Matko świętościwa,
Jeszcze ci takiej męki nie widziała,
Jak ją teraz widzę.
Do krzyża przybitego,
Octem, żółcią napojonego!
A cóż to ta w moim sercu czuję,
Że kapłan Pana Jezuska piastuje.
Piastujże, piastuj aż na wieki wieków. Amen.

[Str. 16]

Kto tę modlitwę będzie odmawiał trzy razy na dzień do świętej Barbary,
nie będzie umierał przez^[24] jój ofiary.

9. POWITANIE MIESIĄCA NA NOWIU^[25].

Witam cię witam miesiącu,
Niebieski dziedzicu.
Tobie światło, z gwiazd korona,
A mnie zdrowie i fortuna.
Witam cię, witam miesiącu nowy,
Żeby nas nie bolały głowy.
Zdrowaś Marya i t. d.

Przypisy:

- [1] Patrz tom III, str. 366, w przypisie 3.
- [2] Rok 1857, tom I, str. 269.
- [3] Odpowiada na prośbę dusz cmentarz.
- [4] Klną.
- [5] Nauczyłaś się.
- [6] Dokucza.
- [7] Napadli.
- [8] Nie chciał się nikt podjąć.
- [9] Tu.
- [10] Splata włosy.
- [11] Opiekowała się nią.
- [12] Gdy która szukała.
- [13] Ewangelista.
- [14] Głębokie lasy otaczały niegdyś Częstochowę.
- [15] Cztery te wiersze są wariantem téjże pieśni.
- [16] Zastała tam.
- [17] Koguty.
- [18] Ewangelią.
- [19] Relikwie.

[20] Następuje także samo co w powyższej modlitwie zakończenie (kto tę modlitwę będzie mówił i t. d.).

[21] Czatuje na mnie.

[22] Bardzo, nader, wielce.

[23] Niezrozumiały mi wyraz.

[24] Rezyduję, mieszkam.

[25] Bo nie nad wami Bóg swą pieczę rozciąga.

[26] Bez.

[27] Bardzo stara pieśń, zabobon ludu wiernie wyrażająca.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LEGENDY I PIEŚNI LUDU POLSKIEGO NOWO
ODKRYTE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project

Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project

Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from

people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.